

SSP- VIRKISÆTLAN 2022 - 2023

Hetta er 10. tilmælið hjá SSP ráðgevingini til virkisætlan hjá samskipanarbólkinum og leiðslubólkinum at taka støðu til. Tilmælið byggir á royndirnar og tørvin á fyrirbygging, ið kemur fram í dagliga arbeiðinum. Somuleiðis verður støði tikið í evidensgrundaði vitan um, hvat riggar, tá ið talan er um fyrbygging.

Umframt at byrgja fyri óýnskum hendingum, er neyðugt grundleggjandi at seta sær fyri at styrkja mótstøðuførið og lívsfærleikarnar hjá børnum og ungum.

Í hesum eru foreldrini tann ómissandi samstarvsfelagin hjá okkum, ið eiga sín leiklut at skipa trygg og mennandi kor fyri uppalingini av børnum og ungum í Føroyum. Gransking í okkara grannalondum staðfestir, at børn og ung fáa meira burtur úr lívinum, tá foreldrini hava ein virkan leiklut í felagskapinum og fylgja við í, hvat børnini og tey ungu takast við.

Tí er tað gleðiligt at síggja, hvussu væl bæði skúlin og foreldrini taka ímóti tilboðnum við tí virkna foreldrafundinum **"At knýta bond"** frá skúlabyrjan. Hesin leistur verður eisini brúktur í flokkum, tá ið órógv stingur seg upp millum næmingarnar. Tá ið vit siga at foreldur fáa innlit og íblástur um teirra leiklut, og tað er ábyrgdin hjá teimum vaksnu fyri felagsskapinum og fá høvi at tosa saman um viðkvæmar spurningar, loysir upp og ger sítt til at betra um støðuna.

Ferðingin hjá børnum og ungum á netinum og nýtslan av sosialum miðlum, hevur seinstu árin víst okkum, at stórir tørvur er at viðgera hetta evnið í fókaskúlanum eins og í almenna rúminum.

Ráðgevingin hevur – saman við fleri viðkomandi samstarvspørtum – givið út arbeiðsheftið "Talgilt samskipti í skúlanum – amboð og íblástur til arbeiðið við talgildum trivnaði í tykkara skúla".

Arbeiðsheftið er eitt gott amboð hjá skúlanum at skipa eina tilgongd fyri einum skilagóðum poltikki á einstaka skúlanum, og kann sum frálíður stuðla upp undir, at bæði næmingar og vaksin duga sær betur hógv í nýtisluni av sosialum miðlum.

Til at stuðla skúlunum at viðgera evni í undirvísingini, er tilfarið **“At ferðast á netinum”** tøkt á heimasíðini hjá Námi.

Fyri at fáa tey ymisku átøkini at hanga saman hevur tað týdning, at ein barna- og ungdómspolitikkur styðjar upp undir SSP-samstarvið, og tað skal hann gera við teimum uppbyggjandi átøkunum. Tað er t.d. týdningarmikið, at ein samhangandi barnapolitikkur verður lagdur á verndarfaktorar heldur enn á váðafaktorar. Verður dentur grundað á verndarfaktorar, tekur politikkurin eisini støðið í at gera børn og ung før fyri at standa ímóti ymiskum sløgum av kriminaliteti og tað er týdningarmikið at báðir tættir verða tikin við, tá ið talan er um fyribyrging.

Í Føroyum eru yvir 5000 børn undir skúlaaldri, og flestøll ganga á stovni. Ti átti at verið lagamanni at fingið fyribyrgjandi arbeiðið á dagstovnunum at borið til, men hetta er ikki uttan trupulleikar. Tað krevur tøk og hugburðsbroyting í kommunala geiranum at geva fyribyrging ans og síggja, at barnagarðar, vøggustovur, dagrøkt, frítíðarskúlar og ungdómshús eisini eru týðandi partur í fyribyrgjandi arbeiðinum.

Vit eru í eini tíð, har rúsevni hava fingið nógva umtalu í miðlunum og skapt ótta millum foreldur. Myndugleikar ressast við og vilja gera sítt til at fyribyrgja, at rúsevni fáa fáa fastatøkur á ungum. Um somu tíð eru vit vitni til, at ungfólk stríðast við sálarkvøl, so sum angist og stúran, fyri ikki at røkka til.

Tíverri er eingin ið spyr til dømis: “Hvussu ber tað til, at okkara samfelag fœðir nýggjar brúkarar til td. rúsevni?” Sannleikin er, at tey, sum koma sær í ófœri, í flestu førum hava havt sítt at stríðast við heilt frá barnsbeini, hóast tey hava verið í hondunum heilsufrøðingum, starvsfólkum á dagstovnum og allarhelst barnaverndartænastu.

Hóast støðan stundum tykist ráðdaleys, er ikki at gevast á hondum. Tann góði boðskapurin er, at tað ber til at seta skipanir í verk, ið, sum frá líður, eiga at gera mun. SSP hevur ítækilig fyribyrgjandi amboð til at taka, ið kunnu brúkast bæði á dagstovnum og skúlunum, har foreldrini eru tann týdningarmesti samstarvs-

felagin. Eitt av teimum er "TÍTT" - eitt amboð at fáa eyga á børn og ung í viðkvæmari støðu og sum bindur saman fakliga arbeiðið tvørtur um gearar.

"Hvussu tryggja vit okkum, at børn og ung koma væl undan í Føroyum?" Hetta gerst bara, um fyribyrkjandi arbeiðið fær dygga undirtøku frá starvsfólkum á økinum, og at politikarar síggja dygdina í at fremja felags atgerðir og skipaðar mannagongdir.

UPPSKOT MÁL & MIÐ Í SSP

Tað er einki at taka seg aftur í, at miðvíst arbeiði við trivnaðinum og velferðini hjá næmingunum gagnar umhvørvið fyri læring og menning av lívsfærleikum.

Uppskotið tektur støði í fyribyrgingarmyndlinum – uppbyggjandi stigi, fyribyrjing og kriminalitetsfyribyrjing, ið var samtyktur í 2012. Lagt verður upp til at halda áfram við teimum átøkum og arbeiðshættinum, ið eru roynd seinastu árdini.

EVNINI UNDIR SKÚLALADUR

- Byrjunarsamrøður
- TÍTT – eitt amboð at síggja børn í viðkvæmari støðu
- Ferðast á netinum

EVNINI Í SKÚLANUM

- Foreldranetverk "Knýta sambond millum foreldrini"
- Vinar og spælibólkar
- Trivnaður og tryggleiki á netinum
- Talgilt samskipti í skúlanum
- Ung & Lívið
- TÍTT – eitt amboð at síggja børn í viðkvæmari støðu

ANNAÐ

- Staðbundnari kveiking
- Børn hava rætt til eitt gott lív
- Heildarætlan um kynsligan ágang – átak 4
- Trivnarkanning
- ABC fyri sálarliga heilsu
- ACT – Læring í lívsmeistring og vakstararlyndi
- Samastarv við fyribyrjingardeildina hjá Bláa Krossi
- Safer internet day

FORELDRANETVERK "KNÝTA BOND MILLUM FORELDRINI"

Royndir vísa, at foreldrini eru tann besta fyrirbyrgjandi eindin. Hetta vil SSP menna við miðvísimum foreldraarbeiði í samstarvi við skúlastýri, leiðslu og flokklærarar.

Foreldranetverk er, tá ið foreldur í einum flokki hittast og skifta orð um áskoðanir, karmar og hugskot. Endamálið er, at hjálpa foreldrum at tosa saman om týðningarmiklar spurningar í gerandisdegnum hjá børnum og ungum.

Hví skulu vit hava foreldranetverk?:

- Innlit í støðuna hjá børnunum hjá hvør øðrum fremur trivnaði
- Fyribyrgja ósemjur, arging og happing
- Felags karmar fyri veitslur, rúsdrekka, nær barnið skal verða heima/inni o.l. stuðlar foreldrum sum uppalara
- Lættari at loysa trupulleikar, tá ið foreldrini kenna hvønn annan og hava avtalað at tosa saman, um ein er í iva.
- At fyrirbyrgja misskiljingar, frustratióinir og óvissur í uppalingini
- Virknan leiklut í spæli- og vinarbólkkum

SPÆLI OG VINARBÓLKAR

Fyribyrging er lykkaorðið í arbeiðinum við góðum sosialum trivnaði. Miðvíst arbeiði við trivnaðinum er eisini við til at forða fyri happing og órógv millum næmingarnar.

Spæli- vinarbólkar er eitt umhvørvi, har øll hava møguleika at verða sædd og hoyrd og koma til orðanna og er ein sera góður máti at arbeiða við trivnaði. Allir limirnir í bólkinum sleppa at vísa sítt virði í tryggum heimligum umhvørvi, ið foreldrini vara av í samstarvi við flokklæran. Samumtikið snýr tað seg um at styrkja sosiala kapitalin í einstaka flokkinum.

TRIVNAÐUR OG TRYGGLEIKI Á NETINUM

Samskiftismiðlar á netinum eru vorðin ein partur av gerandisdegnum hjá børnum og ungum. Fartelefonin og internetið eru komin fyri at verða, og tú kanst eins væl taka í hondina á barninum og leiða tað ígjøgnum møguleikanar og vandarnar á netinum.

Fyri at fyrbyrgja órógv og lógarbrotum við talgildum miðlum, er neyðugt við miðvísari undirvísing og átøkum. At bæði næmingar og foreldur fáa innlit henda heim og eru tilvitaði um at taka tey røttu valini.

Evnið er talsgilt samskifti hjá børnum, og endamálið er at læra tey at ferðast tryggari á internetinum, læra tey at verja sínar upplýsingar og sítt privatlív og annars, hvar markið er fyri, hvat er loyvt og ikki loyvt at gera á netinum.

TALGILT SAMSKIFTI Í SKÚLANUM

Endamálið er at hjálpa skúlunum í gongd við eitt samskifti um talgildan trivna og virðir í samband við netmiðlanýtslu hjá børnum og vaksnum.

Eitt arbeiðshefti er gjørt til endamálið, við uppskoti til arbeiðshættir, so bæði leiðsla, skúlastýri, foreldur, næmingar og lærarar kunnu verða við í tilgongdini.

Heftið vendir sær fyrst og fremst til skúlaleiðarar og avvarðandi partar, sum halda, at tað er tørvur á at seta evnið á dagskránnu. Tilfarið kann eisini nýtast í øðrum høpi, t.d. frítíðarstovnum.

UNG & LÍVIÐ

Í fyrirbyrgjandi arbeiðinum skal arbeiðast miðvíst við at fremja hugburðin um tað góða lívið. At ein og hvør hevur ábyrgd fyri egnum gerðum. Ein týðandi táttur er fatanin av sosiala lívinum og upplivingar, sum javnaldrarnir halda vera rættar.

M.a. verður arbeitt við ábyrgdini at velja eitt virkið ungsdómslív uttan rúsdrekka, avbjóðingar í talgilda heiminum, vinarlag og venjingar sum stimbra næmingarnar og leggja upp til orðaskifti um hugburð og atburð.

- At menna førleikamir hjá børnum og ungum at taka tey røttu valini
- Mæla foreldrunum til at hava felags ásetingar fyri flokkin ella bólkin
-

Mælt verður til miðvísa frálæru í 7. / 8.flokkunum og at evnið verður viðgjørt í eini evnisviku. Átakið skal somuleiðis venda sær til foreldrini og teirra leiklut sum uppalarir.

ANNAÐ

KVEIKINGARDAGAR

Miðað verður eftir at skipa fyri staðbundari kveiking og samanrenning milllum fakkbólkar.

TRIVNAÐARKANNINGIN UNGADATA.FO

Ein av uppgávuunum hjá ráðgevingini er at savna hagtøl og skjalfesta vitan um ma. lívskor hjá børnum og ungum. Higartil eru triggjar kanningar gjørdar um vanamir hjá teimum ungu í sambandi við royking, rúsdrekka, skúlagongd, trivnað, samband við foreldrini og at verða ungur í Føroyum.

ACT LÆRING Í LÍVSMEISTRAN OG VAKSTRALYNDI

Endamálið er at gera ungdómin tilvitaðan um at tað ber til víðka "mindset". Arbeidsgongdin er at geva ítøkilig amboð til mótstøðuføri í mun til lívsavbjóðingar, psykologiskan flexibilitet, sum kann betra um mentalu heilsuna hjá ungdóminum.

BØRN HAVA RÆTT TIL EITT GOTT LÍV

Saman við Barnaverndarstovuni hevur SSP síðani 2012 arbeitt miðvíst við fráboðanarskylduni hjá fakkólki, ið er ásett í lógini um barnavernd. Arbeitt verður støðugt at hava fokus á uppgávuna, og kveikja týðningin, at foreldrini eru týðningarmestu samstarvsfelagar hjá fakkólkum.

HEILDARÆTLAN UM KYNSLIGAN ÁGANG

- ÁTAK 4

Í heildurætlani verður víst á, at kynsligur ágangur á netinum er ein vaksandi trupulleiki. Víst verður á, at SSP arbeiðir miðvíst at gera tað trygt hjá børnum at ferðast á netinum og sosialu miðlunum.

Hildið verður tó, at enn meira eigur at verða gjørt til tess at tryggja, at børn okkara læra at ferðast trygt á netinum. Hetta eigur at verða gjørt gjøgnum allan uppvøksturin, eftirsum tørvurin á upplýsing og fyribyrging er ymiskur, alt eftir, hvussu gamalt barnið er. Fyri at rækka átaki 4, samstarva AMR og SSP at fyriskipa tiltøk, sum venda sær til foreldur á dagstovnum. AMR figgjar átakið.

TRIVNAÐARKANNINGIN UNGADATA.FO

Ein av uppgávuunum hjá ráðgevingini er at savna hagtøl og skjalfesta vitan um ma. lívskor hjá børnum og ungum. Higartil eru triggjar kanningar gjørdar um vanamir hjá teimum ungu í

sambandi við royking, rúsdrekka, skúlagongd, trivnað, samband við foreldrini og at verða ungur í Føroyum.

ABC FYRI SÁLARLIGA HEILSU

Fólkaheilsuráðið hevur avgjørt at arbeiða við eini sálarliga heilsufremjandi verkætlan. Upprunaliga heitið á verkætlanini er Act-Belong- Commit. Endamálið við ABC fyri sálarligari heilsu er at tryggja, at vit sum samfelag skapa røttu karmarnar, fyri at vit kunnu hava eina góða sálarliga heilsu, á sama hátt sum vit skapa karmar fyri at hava eina góða líkamliga heilsu.

ABC-ætlanin arbeiðir á einstaklingastøði við upplýsing og á samfelagsstøði í samstarvi við stovnar, feløg og kommunur. Luttøka í felagsskapum og uppbygging av sosialum kapitali eru umráðandi í sambandi við ABC-ætlanina. Ætlanin leggur dent á umhvørvið, tí tað er avgerandi fyri møguleikan at vera uppi í ymiskum við fullum huga og at mennast, at luttaka í felagsskapum og yvirhøvur at fremja heilsufremjandi virksemi á sálarliga økinum. Átakið verður framt í samstarvi við feløg, stovnar og kommunur og er SSP ein tíðandi samstarvsfelagið.

25. mei 2022

Óli Rubeksen, leiðari SSP ráðgevingin